

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

ΜΕΡΟΣ ΕΝΑΤΟ

«Πες μου πως βλέπεις την ιστορία για να σου πω ποιος είσαι»

Στο προηγούμενο άρθρο είδαμε ότι η γη της Αττικής έκρυβε στα σπλάχνα της παλαιοντολογικό υλικό που η ανάλυσή του, από ευρωπαϊούς ερευνητές, έδειξε ότι ο διαχωρισμός των πρώιμων ανθρωποειδών (Hominini) από τη γενεαλογική γραμμή των πιθήκων έγινε πριν από 7 εκατομμύρια χρόνια. Δυστυχώς στην Ελλάδα δεν έχουμε ακόμα το ανάλογο ενδιαφέρον που απαιτείται για την έρευνα της ανθρωπογένεσης. Γνωρίζω κάποια περίπτωση ενός παιδιού ελλήνων μεταναστών που σπούδασε στην Καμπέρα Περιβαλλοντική Αρχαιολογία, και όταν επέστρεψε αργότερα στην Ελλάδα, όχι δουλεύει στον τομέα αυτό δεν μπορούσε να βρει, αλλά ούτε τα πτυχία του δεν του αναγνώρισαν με το αιτιολογικό ότι η Περιβαλλοντική Αρχαιολογία δεν διδάσκεται στην Ελλάδα!

Σήμερα θα δούμε μια άλλη επιστημονική ομάδα από την Ευρώπη η οποία με βάση τη γνώση που δίνει η Περιβαλλοντική Αρχαιολογία, ανακάλυψε στο χωριό Τράχηλος της Κρήτης τα αποτυπώματα των ποδιών ενός πρώιμου ανθρωποειδούς που περπατούσε σε όρθια στάση πριν από 6 εκατομμύρια χρόνια. Η ανακάλυψη και μελέτη τέτοιων ευρημάτων δεν είναι δυνατή χωρίς τις γνώσεις και τις μεθόδους που δίνει η Περιβαλλοντική Αρχαιολογία η οποία μελετά το περιβάλλον ολικά, στο οποίο εντοπίζονται τα παλαιοντολογικά ευρήματα. Η σημαντική έλλειψη και καθυστέρηση της ελληνικής κοινωνίας σε αυτούς τους τομείς έρευνας έχει βαθιές πολιτισμικές αιτίες, που ανάγονται στη δυσκολία να αποσαφηνιστεί η πρωτοκαθεδρία της φύσης έναντι του ανθρώπου και του θεού. Εδώ έγκειται και η καθυστέρηση, μέχρι και η αδιαφορία για την κλιματική αλλαγή που στις ημέρες μας γίνεται αντιληπτή ως αύξηση της θερμοκρασίας.

Στην περιβαλλοντική Αρχαιολογία είναι κατανοητό ότι η ανθρωπογένεση, δηλαδή η εξέλιξη της ζωής και ειδικά η εξέλιξη του γένους άνθρωπος, οφείλεται στις περιβαλλοντικές πιέσεις στις οποίες τα είδη οφείλουν για να μην εξαφανισθούν να προσαρμοστούν βιολογικά. Όμως επειδή η βιολογική προσαρμογή των ειδών είναι αργή (γίνεται μέσα σε διάστημα εκατομμυρίων ετών) δεν προλαβαίνει να ολοκληρωθεί αν η περιβαλλοντική αλλαγή είναι γρήγορη όπως συμβαίνει στις ημέρες μας, με την αύξηση της θερμοκρασίας. Όσες φορές στην ιστορία της γης συνέβησαν απότομες κλιματικές αλλαγές είχαμε εξαφάνιση ειδών, ενώ αργές αλλαγές, όπως αυτές που επέφεραν τον σχηματισμό των ερήμων από τη βόρεια Αφρική

Ο Πολωνός παλαιοντολόγος Gerard Gierlinski

μέχρι την Κεντρική Ασία, ώθησαν προς τη μαζική μετακίνηση φυλών.

ΑΠΟΤΥΠΟΜΑΤΑ ΠΟΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΠΡΙΝ 6 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Το 2002 ο Πολωνός παλαιοντολόγος Gerard Gierlinski βρισκόταν σε διακοπές με τη φίλη του στο χωριό Τράχηλος της Κρήτης. Μία ημέρα καθώς βάδιζαν κοντά στη θάλασσα τράβηξαν την προσοχή τους αποτυπώματα ποδιών επάνω σε μια επίπεδη αμμόπετρα. Κατάλαβαν ότι ήταν απολιθωμένα αποτυπώματα ποδιών που έμοιαζαν ανθρώπινα. Κατέγραψαν τις συντεταγμένες της περιοχής, και τράβηξαν αρκετές φωτογραφίες. Όταν επέστρεψαν στη χώρα τους σχημάτισαν μια διεθνή ερευνητική επιτροπή στην οποία τέθηκε επικεφαλής ο Σουηδός Per Ahlberg ειδικός στα αποτυπώματα ποδιών θηλαστικών. Τελικά, το 2010, η ομάδα ξεκίνησε έρευνες στην περιοχή του χωριού Τράχηλος. Δεν θα περιγράψω την όλη διαδικασία. Χρησιμοποίησαν όλες τις σύγχρονες τεχνικές έρευνας και ανάλυσης για να φτάσουν στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για πρώιμο τύπο του Γένους Άνθρωπος ο οποίος στάθηκε στην έξοδο ενός μικρού ποταμού προς τη θάλασσα πριν από 6 εκατομμύρια χρόνια. Τα αποτυπώματα που άφησαν τα πόδια του ήταν κατά 2.3 εκατομμύρια χρόνια παλαιότερα από αυτά που είχαν βρεθεί το 1978 στην Αετόλι της Τανζανίας και ανήκαν στον τύπο του Australopithecus afarencis.

Το σημαντικό που ανέδειξε η έρευνα δεν ήταν ότι στην Ευρώπη βρέθηκαν τα παλαιότερα σημάδια ενός ανθρωποειδούς που περπατούσε πλέον σε όρθια στάση, αλλά ότι αυτό το ανθρωποειδές έζησε σε μια εποχή που η στάθμη της Μεσογείου είχε χαμηλώσει τόσο πολύ που η Πελοπόννησος ήταν ενωμένη με την Κρήτη. Η Αττική ενωμένη με τις Κυκλάδες. Η Έβρος με την κυρίως Ελλάδα, και, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου ενωμένα με τη Μικρά Ασία. Αυτή ήταν η τελευταία φορά που η Μεσόγειος σταδιακά μέσα σ' ένα διάστημα 3000.000 χιλιάδων χρόνων άδειασε εντελώς με αποτέλεσμα να συγκεντρωθούν στα πιο βαθιά σημεία της λεκάνης τεράστιες ποσότητες από αλάτι. Η μελέτη αυτή επιβεβαιώνει άλλες μελέτες σχετικά με την σημερινή κατάσταση της Μεσογείου, οι οποίες μας λένε, πως, αν οι τεκτονικές πλάκες στην περιοχή των στενών

του Γιβραλτάρ ανυψωθούν και πάλι, όπως συνέβει πριν από 6 εκατομμύρια χρόνια, η ροή των ατλαντικών νερών στη λεκάνη της Μεσογείου θα διακοπεί και η στάθμη της θάλασσας θα αρχίσει να πέφτει λόγω του ότι η εξάτμιση των νερών είναι πολύ μεγαλύτερη από τα βρόχινα και ποταμίσια νερά.

Η περιβαλλοντική ανάλυση στην Κρήτη έδειξε, ότι δεν ήταν απίθανο, ότι ο «Έλληνας πίθηκος», από την Αττική να ήταν ένας πρόγονος του άγνωστου προάνθρωπου που άφησε τα αποτυπώματα των ποδιών του στο Κρητικό ακρογιάλι. Άλλωστε μόλις 170 χιλιόμετρα χωρίζουν την Αττική από την Κρήτη. Επίσης η περιβαλλοντική ανάλυση, έδειξε ότι η Σαβάννα επειδή είχε εξαπλωθεί αρχικά στην Ευρώπη ήταν η αιτία που η όρθια στάση εμφανίσθηκε πρώτα εκεί και αργότερα στην Αφρική.

Οι μελέτες αυτές απέδειξαν παλαιότερες θεωρητικές απόψεις, όπως του Γάλλου φυσιοδίφη Jean Baptiste Lamarck τον 19ο αιώνα, ο οποίος θεώρησε πως η μετάβαση από τον τετραποδισμό στον διποδισμό, οφείλεται στην ανάπτυξη της Σαβάννας. Η έννοια της Σαβάννας του Lamarck τοποθετεί τις κλιματικές αλλαγές (που επηρεάζουν το φυσικό τοπίο) στο κέντρο των αιτιών που οδηγούν στην προσαρμοστικότητα ή στην εξαφάνιση των ειδών. Πάντως, η συνειδητοποίηση της κλιματικής αλλαγής στα δικά μας τα χρόνια, έγινε στα πλαίσια της ανάπτυξης και εξέλιξης του έθνους-κράτους. Οι λαοί ομαδοποιήθηκαν τα τελευταία 200 χρόνια μέσα σ' αυτόν τον πολιτικό σχηματισμό. Στα χρόνια αυτά, είχαμε μια καταπληκτική πληθυσμιακή και τεχνολογική ανάπτυξη η οποία έγινε σε βάρος των φυσικών πόρων. Και οι δύο αυτοί παράγοντες (πληθυσμιακή και τεχνολογική ανάπτυξη) επιτάχυναν τη θέρμανση του πλανήτη. Έτσι που φαίνεται πλέον καθαρά, ότι το βιολογικό ρολόι του ανθρώπου, δεν θα έχει τον απαιτούμενο χρόνο για να προσαρμοστεί σε μεγάλες θερμοκρασίες.

Στο επόμενο άρθρο θα διαπραγματευτούμε την υπόθεση, ότι η έκρηξη της πληθυσμιακής και τεχνολογικής ανάπτυξης, μέσα σε ένα πολιτικό περιβάλλον όπου πλέον τα υπερθετικά κεφάλαια ανταγωνίζονται το Έθνος-Κράτος, οδηγούν πλατιές μάζες των λαών στην ανασφάλεια και την έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς. Οι άνθρωποι ανάλογα με την παιδεία και την κοινωνική τους θέση ομαδοποιούνται όχι πα εθνικά αλλά σε ιδεολογικές φυλές, προς αναζήτηση της ατομικής σωτηρίας. Στα πλαίσια έκρηξης της ανασφάλειας σε παγκόσμια κλίμακα όπου το χάσμα μεταξύ του κόσμου του πλούτου και της φτώχειας μεγαλώνει, το κοινωνικό κράτος οπισθοδρομεί, και η παραπληροφόρηση οργιάζει, ενδυναμώνει και στους τόπους της ελληνικής μετανάστευσης η έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς. Τα άτομα, και κυρίως οι νέοι βρίσκονται σε μια διαρκή αναζήτηση και εναλλαγή ταυτότητας, η οποία αλώβητη από παρελθούσες προσμίξεις και επιρροές θα νοηματοδοτήσει τη ζωή τους και θα τους δώσει σκοπό και κατεύθυνση.

Η συνέχεια την επόμενη Παρασκευή

Το 2002 ο Πολωνός παλαιοντολόγος Gerard Gierlinski βρισκόταν σε διακοπές με τη φίλη του στο χωριό Τράχηλος της Κρήτης. Μία ημέρα καθώς βάδιζαν κοντά στη θάλασσα τράβηξαν την προσοχή τους αποτυπώματα ποδιών επάνω σε μια επίπεδη αμμόπετρα.